

2 CENTESIMI

2 HELLER

Predbrojba za Monarhiju iznasa 4 K za 3 mjeseca. Pojedini broj 2 pare.

Abbonamento per la Monarchia: Corone 4 per 3 mesi. Un singolo numero 2 cent.

Abbonament für die Monarchie vierteljährig 4 K, einzelne Nummer 2 Heller.

OMNIBUS

izlazi svaki dan osim nedjelje i svetka u 11 ura prije podne. Erscheint täglich außer an Sonn- und Feiertagen um 11 Uhr Vormittag.

Za uvrštenje objava u „Malom oglašivaču“ plaća se na svaku ried 3 para. Najmanja pristojba 30 p.

Per le inserzioni d'avvisi nel „Notiziario d'affari“ si paga per ogni parola 2 cent. Tassa minimale 30 centesimi.

Jedes Wort im „Kleinen Anzeiger“ kostet 2 h. Die niedrigste Taxe 30 h.

Uprava i uređništvo — Amministrazione e redazione — Administration und Redaktion: Tiskara LAGINJA i dr. prije J. Krmpotić i dr., PULA — Via Giulia br. 1.

Narodna radnička organizacija.

Zamoljeni, objelodanjujemo dio članka „Hrvati u Puli“, kojega je početkom jenara godine 1904. napisao L. Scalfier, sadašnji predsjednik privremenog odbora za ustanovljenje „Narodne Radničke Organizacije“ za rječki „Novi List“ od 16./I. 1904. br. 16. Evo onog dijela tog članka, gdje je govora o organizaciji puljskih Slavena:

„Naglasio sam već, da je glavni uzrok raznarodnjivanja slavenskog življa u Puli podupuna disorganizacija istoga. Pula je eminentno radnički grad. Polag ne samo možda modernog duha vremena, nego i na temelju zdravog razuma i čudi slavenske, organizacija slavenskog stanovništva grada Pule uzlediti bi morala na demokratskoj podlazi. Svrha tog skupa morala bi među drugim bit u glavnom ta: upućivanje članova u socijalna pitanja sa osobitim obzirom na slavenski jug. Sredstva bi bila: čitanje novina, pucčkih knjiga, uzetih iz društvene knjižnice i živa rječ, t. j. predavanja i tumačenja važnijih pitanja socijalnih i narodnih.

Osim toga, što bi društvu davalo glavno i javno obilježje, ustanoviti bi se moralo svakako tečaj za nepismene. U tom društvu bilo bi nekoliko inteligencije, koja bi imala široko polje rodoljubnog djelovanja. U društvu bi naši radnici mogli dobiti savokrstnih uputa, što ih u svagdanjem životu neobhodno trebaju.

Vjerska pitanja ne bi imala ni malo utjecati u djelovanje društva. Razumije se samo po sebi, da u društvu se ne bi imalo ništa govoriti niti raditi proti nikojj vjerojopovijesti. Za razna privatna muenjenja pojedinih članova društvo se ne bi imalo brigati.

I zabava bi moralo u tom društvu biti. Zato bi se skrbio zabavni odbor, sastojeći se od članova pjevačkog, tamburaškog i dramskog kluba. Ta tri kluba bi bila pod nadzorom društvenog odbora.

Zabave bi se davale jednom na mjesec i to svake druge subote u mjesecu. Zašto svake druge subote u mjesecu? Zato jer radnik teško zasluži novčić i još teže ga potroši; jer onaj koji mora plaćati stanarinu, plaća istu obično prve subote u mjesecu, tako da mu od tjednake plaće ostane toliko da prokuburi dođući tjeđan.

Članarina i ulaznica k zabavama, te prilike potrošenja novca u društvenim prostorijama imale bi biti takove, da dobar, pošten i štedljiv radnik potroši na mjesec poprično dvie krune za sebe i svoje obitelji. Sinovi članova, koji su prekoračili 18. godinu i nisu na naukama, ne imaju u društvu nikakovih prava, ako se ne učlane; ulaznica k zabavama za njih kao nečlanove bi bila kao i za strane gostove. Mužkarci neoženjeni ili samostojeći i koji su navršili 25. godinu imali bi plaćati nešto višu, dočim bi sinovi članova, koji žive u obitelji plaćali od 18. do 25. godine nešto nižu članarinu.

Zene i kćeri (ove neudate) članova ne bi imale plaćati članarine, ali bi zato imale samo neka prava u društvu. — Pravila bi se mogla tako sastaviti, da bi

i žene mogle se učlaniti u društvo i u tom slučaju imale bi članice sva prava u društvu, osim onog predsjedničke i podpredsjedničke časti.

U društvenim prostorijama ne bi se smjelo dati prilike članovima na raztrošenost i razuzdanost. U delavnik ne bi se smjelo točiti nikakovog pića, niti jela davati. Svakakova igra za novac morala bi biti zabranjena. Uvesti bi se mogle igre domina, šah i slične.

Po ljetu mjesto obične zabave mogao bi se upriličiti kakav skupni izlet, kod kojeg bi zabavnim klubovima zapala glavna uloga. Izleti bi se poduzeli u puljsku okolicu, u naša sela, i ondje pred tamošnjima seljanima i izletnicima moglo bi se dati nekasovo javno pučko predavanje, kojemu bi sledila mala domaća zabavica. Mjesto predavanja moglo bi se i predstavljati kakav poučni i pučki dramski komad. Kod takvih izleta i zabava na selu ne bi bilo ulaznice, nego bi se mogla sabrati koja svotica za »Družbu« ili za drugo koje narodno dobrotvorno društvo. — Po mogućnosti bi društvo moglo podieliti članu, kojemu se je kakva nesreća dogodila i koji bi bio bez radnje, kakovu malu pripomoć.

Onima, koji dođu u Pulu na radnju, imalo bi se ići koliko moguće na ruku, da dobiju čim prije a čim bolju službu, te ih tako već učiniti važnalinim prama društvu (ne pojedincu možda) i moralno obvezati, da pristupe k tomu društvu. Pošto ima u Puli ogroman broj naseljenika naše krvi i jezika, društvo bi moralo skrbiti, da ti doseljenici dobiju domovinsko pravo u občini Puli polag novog zakona od god. 1896. Osobiti obzir imalo bi se uzeti na one doseljenike iz Hrvatske, koji i ako su pojednici i kao takovi plaćaju porez državi, pokrajini i občini, ne imaju nikakovg i obnog prava. Dapače kod tih doseljenika niti njihovih potomaka ne uzima se u obzir niti narodnost. Takovih ima u Puli najmanje 2000 duša. I hrvatska vlada ne bi zlo učinila, ako bi se u tom smislu zauzela za te puljske Hrvate, da tako njima, a i narodnoj stvari u Puli i u Istri koristi. Što može Italija, mogla bi i Hrvatska učiniti za svoje sinove.

To bi bile u kratko glavne tačke djelovanja jedne slavenske demokratske organizacije u Puli. Najveći kontingenat članova bi imala ta skupina dobitati od članova »Posujilnice« u Puli, koji bi tako jednom bili pod narodnim nadzorom.

U toj strogo demokratskoj organizaciji bi se moralo zazirati od svakog osobnog namienjanja, pa bilo s koje strane. Tu se ne bi smjelo kvariti društvo ili pojedine članove raznim pijaćama i večerima. U društvu bi morao voditi glavnu ulogu samo zdravi razum i čist značaj.

Takovo društvo u Puli bi bilo bez dvojbe od velike koristi za našu narodnu stvar, koliko u tom gradu, toliko u ostaloj Istri, koja hoćeš nećeš morati će valjda u neadekaloj budućnosti pripoznati Pulu svojim glavnim gradom.

Taj i nijedan drugi grad Istre jest pozvan da bude srcem te pokrajine. Taj grad je ne samo najveći u Istri, nego i

najudobniji. Pula je skopčana željeznicom i raznim parobrodarskim prugama sa svakim povećim mjestom pokrajine. Pula je već središte nekotih pokrajinskih institucija. U Puli su zastupane sve moguće stranke u Istri. U Puli nije moguće da kojekakva klika i fukara, kao u Poreču i u Kopru terorizira zastupnike.

I u toj i takovoj Puli, a budućem glavnom gradu Istre, moramo i mi igrati jednu od glavnih uloga i ne smijemo podništvo dopustiti, da Pula postane drugi Poreč, ili Kopar, ili čak... kakovo njemačko mjesto.

VIESTI.

Mjestne.

S Bogom!

Srim prijateljima i zncanima na Buzetštin i Ročštin osobito pako kršnim Krastinim, s kojimi se nisam mogao osobno oprostiti odlazeć na svoje novo mjesto u Pulu, kličem im ovim putem srdačni

Zdravo i s Bogom!

Dr. I. Letiš.

Braćo radnici!

Danas na 7 sati u večer obdržati će se pogovori u Kastanjeru u gostionu Viškovića i u Kroaciji u gostionu Margetić. Radnici na posao, vrijeme je da se podignemo na vlastite noge.

Sutra, četvrtak, na 7 sati u večer obdržati će se pogovor o istoj stvari u Vidoševoj krčmi u Medulinskij cesti.

Petak pako na 7 sati u večer je pogovor u velikoj dvorani »Narodnog Doma«.

Sastanci u Šijani i Velom Vrh

U par rieči je nemoguće opisati te sastanke, a prostor lista i vrijeme nam ne dopušta da se obširnije pozabavimo, jer nas čeka još mnogo rada oko širenja narodne sviești. Onakovi sastanci kao sinoćni podđu čovjeku nove snage za daljnju borbu. U svakom sastanku je bilo preko 200 radnika. Sve uođeljeno, sve zanešeno idejom narodne radničke organizacije. U Šijani govorili su Scalfier i Belanić a u Velom Vrh Marcon, Stihovič, Kanduđer i Belanić. U Šijani se iz-

bralo sledieće povjerenike: Spada Paskval od Pavla, Vitasović Ivan pok. Antuna, Demarki Josip, Valković Liberat i Mohorović Ivan, a u Velom Vrh, u toj maloj našoj junačkoj Crnoj Gori gdje

Orđ gneždoć vrh timora nije Jer u ravnici slobode nije izabralo se sledieće povjerenike: Karabačić Antun, Vlah Ive, Ružić Josip, Grbac Miho i Moćinić Anton.

Iz Medulina nam pišu:

Četvrtak dne 3. t. mj. bio je ovdje naš prijatelj Flapp. Došlo je k njemu odaslansvo mjestnih ribara moliti ga, ne bi li podao njima u zakup mjestni biskupski ribolov, kojega sada drži nekakav talijan iz Rovinja ili Poreča. Stari se Flapp izvinyjavo na sve moguće načine, dok naposljed nije kazao čisto i bistro da on ne da njima ribolov, već komu je njemu volja i drago.

Medulinci se tada pogovoriše i odlučise prirediti demonstraciju.

Naravski budući naš narod nije onako nisko spao kako talijanaši, to i demonstracija je bila dostojna civiliziranih ljudi. Množtvu naroda se sakupilo na ulicu kuda je imao proći biskup. Približuje se biskup u kočiji a narod mramorkom šuti.

Ni tko glasa, nit se smije Od sto plaća, glasa čuti nije!

Nitko ne pozdravlja Flappa, nitko se ne obazire na njega, a kad se, među zadnjimi pojavi veleć. pop Ive Barbačić iz bezbroj grla čuju se gromki živio-kličii vr-lomu pastiru koji služeći Bogu ljubi i svoju hrvatsku domovinu. Držimo da je Flapp razumio dostojanstvenu ovu demonstraciju, koristiti ipak neće jer je on stari griesnik a ti se tako lahko ne poprave.

Evala vrlim Medulincima, živili i Bog nam još poživio na mnogo godina popa Ivu koji će doskora slaviti liepi jubilej četredesetgodišnjicu službovanja na Gospodinovj njivi.

Razne.

Iz Voloskoga pišu: U noći od 5-6. t. m. strašna je oluja posjetila naše mjesto. Grmilo je i bljestalo da se je sve treslo. Udarila je silna kiša,

Un po' di storia ai Lussignani.

(Continuazione.)

Si, o infelice stirpe dei poperidilli, è vero che quell'altissimo personaggio è l'orgoglio di Lussingrande, ma è pure vero che al di sopra di lui vi è ancora uno che ci protegge, che ci guida, che ci dà la forza necessaria per resistere alle vostre diaboliche ire, ed è il Dio dell'eterna giustizia che conosce a fondo il cuore dell'uomo.

Agli avversari del «Hrvatski Dom» e della «Citaonica» conviene tirare bene per le orecchie e farli memori che i croati a Lussingrande non fecero null'altro che quello che con lodevole encomio fecero nel 1870 i croati d'allora, alcuni dei quali posteriormente tradirono la loro causa.

Fra i croati d'allora che lasciarono il «Casino commerciale» e si unirono sotto la tricolore croata per fondare la «Citaonica» annoveriamo Gian Paolo Scarpa, Craglietto (poscia deputato provinciale), Don Vincenzo Scarpa ed altri ancora. Si

ricorse pure al mecenate croato vescovo di Djakovo G. G. Strossmayer il quale aiutò la «Citaonica» con 50 fiorini. Col l'andare del tempo la «Citaonica» venne meno e nel 1906 rivide nuovamente la luce per non morire così presto, giacché il livello morale degli odierni suoi fondatori è molto più in alto di quello dei primi e la coscienza nazionale croata è ormai desta nel cuore dei Lussingrandesi sì da non temere più il ritorno dei tempi di prima.

Prima di terminare mi sento in dovere di dire due parole sul monastero di San Giuseppe tenuto ora dai bravi nostri frati francescani del III ordine regolare, di quell'ordine che fu sempre strenuo difensore dell'avito nostro diritto liturgico.

(Continua.)

